

PROGRAMSKE USMERITVE SVIZ ZA MANDATNO OBDOBJE 2018–2022 (PREDLOG)

Predlagatelj: Glavni odbor SVIZ Slovenije, poročevalec: Branimir Štrukelj, glavni tajnik SVIZ

Strateški cilji delovanja sindikata v naslednjem štiriletnem obdobju

1. Zvišanje plač zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi, kot je zahteve opredelil Glavni stavkovni odbor SVIZ. Vztrajali bomo do uresničitve zahtev, pri tem pa uporabili vsa legalna in legitimna sredstev, ki so nam na voljo.

Predpogoj za trajnejše izboljšanje plač v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi ter poznejše vzdrževanje le-teh na ustrezno višji ravni je dolgoročno povečanje proračunskih sredstev za vse omenjene dejavnosti. A SVIZ je ta trenutek v stavkovnem gibanju, katerega cilj je doseči zvišanje plač, pri čemer ne moremo čakati na ugodnejše proračunsko financiranje: zaostanke pri plačah moramo nadoknaditi takoj, tudi za ceno konflikta z oblastjo. Vendar pa ne gre zgolj za izboljšanje plač – hkrati moramo zaustaviti tudi trend, ki nakazuje dolgoročneje razvrednotenje dela v vzgoji, izobraževanju, znanosti in kulturi. Zdajšnje stavkovno gibanje zato uvrščamo med strateške cilje ter prvo in najpomembnejšo nalogo sindikata v mandatnem obdobju 2018–2022. Samo po sebi se razume, da je treba v tem mandatu odpraviti vse varčevalne ukrepe, ki še veljajo.

2. Povečevanje deleža javnih sredstev za financiranje vzgoje in izobraževanja, znanosti in kulture. Dosledno vztrajanje pri uresničitvi napovedanih deležev sredstev v BDP za vse tri dejavnosti, kot so opredeljeni v Koalicijskem sporazumu o sodelovanju v Vladi Republike Slovenije za mandatno obdobje 2018–2022.

V središče aktivnosti SVIZ umeščamo zahtevo po zvišanju proračunskih sredstev za področje vzgoje in izobraževanja, znanosti in kulture, ker smo prepričani, da predstavljajo prav te dejavnosti nujni temelj za kakovostno, uravnoteženo in reflektirano življenje državljanek in državljanov. Z našimi aktivnostmi želimo vplivati na odločevalce, da opustijo strateško zgrešeno politiko, ki vlaganje v omenjena področja razume kot strošek, ki ga je mogoče brez škode zniževati. Vzgoja in izobraževanje, znanost in kultura so investicija v prihodnost naše družbe, so skupno dobro in skupna odgovornost. Država mora z ustreznim vlaganjem javnih sredstev zagotoviti pogoje za kakovostno delovanje vseh treh področij. V koalicijski pogodbi vladajočih strank so za vsa področja, na katerih SVIZ zastopa zaposlene, zapisani in natančno opredeljeni cilji, za katere bomo vztrajali, da se uresničijo, in sicer: 6 % BDP za vzgojo in izobraževanje, 1 % BDP za znanost, 0,5 % za kulturo.

3. Sprememba Zakona o minimalni plači, dvig minimalne plače in izločitev vseh dodatkov pri oblikovanju in določanju njene višine. Podprli bomo zakonske spremembe, ki peljejo do tega cilja. Prizadevali si bomo za vzpostavitev enotne fronte sindikatov pri zvišanju minimalne plače.

V javnem sektorju prejema minimalno plačo skoraj 5 odstotkov zaposlenih, v vzgoji in izobraževanju pa jih je takšnih celo 8 odstotkov – to je največ v javnem sektorju. Razlog za višji

delež tistih, ki prejemajo minimalno plačo, v vzgoji in izobraževanju tiči v dejstvu, da je SVIZ do zdaj preprečeval oddajanje čiščenja, pripravljanja obrokov, računovodskih in administrativnih storitev zasebnikom. V tem trenutku predstavlja edino učinkovito možnost za izboljšanje položaja delavk in delavcev z najnižjimi plačami zvišanje minimalne plače, iz katere je treba hkrati izločiti dodatek na delovno dobo. Delodajalske organizacije so že napovedale nasprotovanje napovedanim spremembam Zakona o minimalni plači, ki jih moramo sindikati skupaj nevtralizirati in s sindikatom lastnimi aktivnostmi prispevati k izboljšanju minimalne plače. V procesu uveljavljanja višje minimalne plače, iz katere je treba izločiti dodatek na delovno dobo, bomo eksplicitno podprli politike in politične stranke, ki si bodo prizadevale za uresničenje tega cilja.

4. Borili se bomo proti poslabševanju pogojev dela redno zaposlenih in hkrati proti prekarnim oblikam zaposlovanja, še zlasti na področju vzgoje in izobraževanja, znanosti in kulture.

Prekarne zaposlitve so dobre za delodajalce in slabe za delavke in delavce, saj slednje potiskajo v ponižujočo odvisnost in dodatno omejujejo njihove možnosti, da bi uravnavali svoja življenja. V SVIZ bomo delovali tako, da bo prekarnim zaposlitvam v največji možni meri odvzeta legitimnost, ki se je v obdobju krize sicer še okrepila. Zavedamo se, o čem govorijo delodajalci, ko se zavzemajo za zbliževanje varnih in prekarne oblike zaposlovanja. Njihov cilj so večja fleksibilizacija varnih oblik zaposlovanja, lažje odpuščanje in zniževanje pogojev zaposlovanja. Pri preprečevanju namer delodajalcev – tudi Vlade RS – bomo sodelovali z drugimi sindikati in delovali v smeri čim trdnejše in enotne sindikalne fronte. Vztrajali bomo, da se bodo prekarnim zaposlitvam dodajale pravice, ki jih imajo redno zaposleni, in da se bo z zakoni hkrati omejevalo in zmanjševalo delež prekarne delavk in delavcev med zaposlenimi. Javni sektor mora biti pri omejevanju prekarne dela zgled zasebnemu. Poiskati moramo učinkovite načine, kako »prekarce« vključiti v naš sindikat in hkrati motivirati članstvo za boj proti prekarnosti. Slednji mora postati integralni del našega boja za delavske pravice.

5. Posebno pozornost bomo namenili mladim, njihovem vključevanju v sindikat, njihovim specifičnim interesom, aktivnemu delovanju v sindikatu in zagotavljanju pogojev, da v sindikatu prevzamejo odgovorne funkcije.

Pogovori in analize, ki smo jih v zadnjem času opravili tako z mladimi kot starejšimi članicami in člani sindikata, kažejo, da mlajši člani in članice niso zadovoljni s svojim položajem, da ga ocenjujejo kot neperspektivnega, da so še zlasti izpostavljeni prekarnosti. Zaznati je tudi, da so se generacijske napetosti med članstvom v času krize povečale. V tem mandatu moramo izdelati strategijo včlanjevanja mladih v sindikat in utrditi stopnjo včlanjevanja med to populacijo, če želimo kljubovati trendom v drugih sindikatih in se še pravočasno izogniti procesu staranja članstva. Hkrati moramo bistveno več energije vložiti v motiviranje mlajšega dela članstva za aktivno in aktivistično delovanje v sindikatu. Skupaj z mladimi v sindikatu moramo poiskati ustrezne pristope in načine izobraževanja, ki jih bodo motivirali. Smiselno je, da pri okrepljenem sindikalnem izobraževanju mladih poskusimo z novimi pristopi in iščemo najprimernejše načine, da bi jih ustrezno pripravili za prevzem odgovornih funkcij pri vodenju sindikata na različnih ravneh, tj. od sindikalnih zaupnikov do funkcij na državni ravni.

6. Vztrajali bomo pri čim prejšnjem sprejemu novele Zakona o raziskovalni dejavnosti s formulo, ki bo v štiriletнем mandatu zdajšnje vlade zagotovila, da bo dosežen 1 % BDP za znanost.

Najučinkovitejša pot za povišanje sredstev na področju raziskovalne dejavnosti in za uveljavitev cilja, kot je opredeljen v drugi točki strateških ciljev delovanja SVIZ v mandatnem obdobju 2018–2022, je opredelitev formule za financiranje v noveli Zakona o raziskovalni dejavnosti. Koalicija vladajočih strank je sprejem novele zakona napovedala, a je pri opredeljevanju formule za financiranje raziskovanja nedorečena. SVIZ bo vztrajal, da mora biti formula oblikovana tako, da bo delež javnih sredstev za znanost do konca štiriletnega mandata trenutne vlade dosegel 1 % BDP.

7. Osrednji cilj aktivnosti SVIZ na področju kulture je povečati sredstva za kulturo v deležu BDP. V skladu z navedenim bomo zato vztrajali pri čim prejšnjem sprejemu zakona o kulturnem evru, prek katerega je treba zbrati del manjkajočih sredstev za programe na področju kulture.

Zakon o kulturnem evru ne more sam po sebi zagotoviti povečanja javnih sredstev do ravni 0,5 % BDP, ki je zapisano v Koalicijskem sporazumu o sodelovanju v Vladi Republike Slovenije za mandatno obdobje 2018–2022, nedvomno pa lahko prispeva pomemben del sredstev, da ta cilj dosežemo. Predlog zakona je bil v postopku državnega zbora ob koncu mandata prejšnje vlade, vendar ni prišel do točke glasovanja in opredeljevanja za in proti. V SVIZ sprejem zakona na področju kulture, ki bi zagotovil možnost povečanega vlaganja v programe kulture, podpiramo. Z vplivom in sredstvi, ki so nam na voljo, bomo Ministrstvo za kulturo in celotno vlado stalno izpostavljali odgovornosti, da čim prej zagotovi pogoje za sprejem zakona. Hkrati pričakujemo, da se bodo proračunska sredstva za kulturo začela povečevati že z rebalansom proračuna za leto 2019, da se bodo vsako leto dvigovala in do konca mandata te oblasti dvignila do napovedanega deleža.

8. Vztrajali bomo pri spremembah Zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) in Pravilnika o napredovanju v strokovne nazive tako, da se večjemu deležu strokovnih delavk in delavcev do konca kariere omogoči napredovati v višje in najvišje nazive.

Eden od razlogov, da je povprečna plača strokovnih delavcev in delavk v vzgoji in izobraževanju precej nižja od plače na primerljivih delovnih mest v drugih delih javnega sektorja, je izjemna zahtevnost napredovanja v strokovne nazive. V vzgoji in izobraževanju manj kot 10 % vseh doseže najvišji naziv svetnik, kar pomeni, da je za preostalih 90 % karierni razpon omejen zgolj na prva dva strokovna naziva. Ob izjemni zahtevnosti pogojev za pridobitev naziva svetnik so prav tako zahtevni tudi pogoji za pridobitev nazivov mentor in svetovalec, zato je treba nabor točk in časovna obdobja za pridobivanje nazivov nekoliko »zrahljati« in skrčiti. Vzporedno s prenovo Pravilnika o napredovanju v strokovne nazive moramo spremeniti ZOFVI in nazivom dodati še četrtega, ki bo prevzel funkcijo naziva svetnik. Za namen prenove pravilnika in oblikovanje četrtega strokovnega naziva mora SVIZ takoj oblikovati skupino, ki bo tudi po strokovni plati pripravila predlog sprememb. Kot za področje vzgoje in izobraževanja si bomo tudi na področju kulture prizadevali za »zrahljanje« pogojev za napredovanje v nazive, še posebej na področju varstva kulturne dediščine.

9. Aktivno bomo podpirali politike, ki se prekrivajo z opredelitvami v Statutu SVIZ, z Načeli in cilji SVIZ ter Programskimi usmeritvami SVIZ v mandatnem obdobju 2018–2022. Pri uresničevanju načel, stališč in usmeritev, kot jih opredeljujejo naši temeljni dokumenti, bomo sodelovali s političnimi strankami in civilno-družbenimi gibanji, ki imajo enake ali sorodne poglede.

V SVIZ smo tudi do zdaj, ko je šlo za vprašanja, ki so v naših internih dokumentih opredeljena kot strateška, sodelovali s civilnimi združenji. Najboljši primer produktivnega sodelovanja s civilno družbo predstavljajo velike demonstracije proti neoliberalnemu razgrajevanju socialne države, ki so potekale konec leta 2012. Enako se za ali proti glede na naše opredelitve izrekamo do zakonodajnih predlogov političnih strank v državnem zboru. A načina sodelovanja – ne s civilnimi združenji, ne s političnimi strankami – nismo do zdaj še nikoli jasno opredelili. Formalni pogovori s političnimi strankami o konkretnih vprašanjih in sodelovanju so bili doslej v veliki meri tabuizirani. Gre za lokalno posebnost, ki izvira iz slabe vesti sindikatov, ki so bili v prejšnjem sistemu instrumentalizirani ter podrejeni enostrankarski, nedemokratični oblasti. V državah z demokratično tradicijo so pogovori, formalni in neformalni, med sindikati in političnimi strankami običajni. V anglosaksonskem svetu (v ZDA, Veliki Britaniji, Avstraliji in drugih državah) so sindikati tudi pomembni financerji političnih strank, ki artikulirajo in zagovarjajo interese zaposlenih. Zapisani strateški cilj ne pomeni, da kakorkoli spreminjamo temeljno programsko umestitev našega sindikata kot avtonomne organizacije, ki ščiti in uveljavlja interese delavk in delavcev, naših članic in članov, ne pomeni, da se želimo vezati na katerokoli politično stranko. S sprejetjem te usmeritve zgolj legitimiramo razgovore in sodelovanje s civilnimi združenji in političnimi strankami kot enega od načinov in poti za uveljavljanje naših interesov in ciljev, ki so z njimi povezani. To sicer obstoječe konfederacije v Sloveniji že leta počnejo. Je usmeritev, ki omogoča organoma odločanja na državni ravni v našem sindikatu (glavnemu odboru, izvršilnemu odboru), da na najbolj ustrezen način in po presoji sodelujeta s civilno družbo in političnimi strankami pri vprašanjih, ki so v interesu članstva in v skladu s temeljnimi dokumenti SVIZ.